

ОБНОВЛЕНИЙ ДСТУ 3017 «ВИДАННЯ. ОСНОВНІ ВИДИ. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ»: ДОСЯГНЕННЯ І ВІДКРИТІ ПИТАННЯ

У статті проаналізовані досягнення на шляху оновлення ДСТУ 3017, яке відбулося в 2015 році. Висловлені зауваження щодо низки неточностей і суперечностей у поданій класифікації. Стаття є проблемною, її мета – привернення уваги науковців до спірних питань типології видань і означення потреби в широкій фаховій дискусії.

Ключові слова: типологія видань, види видань, критерії, принципи і методи класифікації видань.

З 1996 до 2016 року в Україні діяв ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» – один із провідних стандартів видавничої галузі, застосовний для всіх видів видавничої продукції та в усіх видах видавничої діяльності.

З огляду на велику кількість недоліків, які відзначалися фахівцями в цьому стандарті, та з урахуванням нових реалій ринку видавничої продукції, у 2015 році Державною науковою установою «Книжкова палата України імені Івана Федорова» (розробники Н. Петрова, Г. Плиса) створено ДСТУ 3017:2015 (набув чинності 01 липня 2016 року) [1].

У напрямку вивчення типології видань за роки незалежності в Україні зроблено чимало. Варто відзначити праці Н. Зелінської, Г. Листвак, Е. Огар, З. Партика, М. Тимошика, Г. Швецової-Водки, Н. Черниш (дослідження типології книжкових видань) [3], А. Бессараб, І. Белінської, Ю. Бужинської, С. Водолазької, Л. Городенко, Т. Давидченко, Г. Дзюбенко, Ю. Діденко, В. Кобишевої, М. Костенко, І. Круть, М. Недопитанського, О. Поди, С. Фіялки, В. Шевченко (наукові розвідки в напрямку типології періодичних видань) [4].

Не менш важливий досвід провідних учених за кордоном, зокрема таких як О. Акопов, С. Антонова, С. Болховітінова, О. Гречихін, А. Мільчин, М. Сікорський [5].

Є низка стандартів (ДСТУ, ГСТУ, СОУ), які містять вимоги щодо створення і поліграфічного виконання видань окремих видів [6].

Значна кількість напрацювань і рекомендацій враховані в оновленому стандарті. Зроблено величезний крок вперед на шляху створення сучасної і несуперечливої класифікації видань. Однак залишилися деякі неточності та відкриті проблеми, до яких хотілось би привернути увагу науковців.

Мета цієї статті – послідовний аналіз не вирішених оновленим ДСТУ 3017 питань типології видань, відзначення позитивних нововведень, які в ньому відображені.

Отже, пропонуємо аналіз типологічних рядів видань, згрупованих за певними критеріями (класифікаційними ознаками) розподілу.

Критерій поділу «Види видань за знаковою природою інформації». Раніше цей фасет був означений як «Види видань за інформаційними знаками».

Порівняймо стандарти чинний і той, що вже втратив чинність, а також міжнародний – ГОСТ 7.60-2003.

ДСТУ 3017-95 ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ІНФОРМАЦІЙНИМИ ЗНАКАМИ 6.1. текстове видання 6.2. нотне видання 6.3. картографічне видання 6.4. образотворче видання	
СИБИД. ГОСТ 7.60-2003	ДСТУ 3017 : 2015
ВИДЫ ИЗДАНИЙ ПО ЗНАКОВОЙ ПРИРОДЕ ИНФОРМАЦИИ 2.3.1 текстове издание 2.3.2 картографическое издание 2.3.2.1 карта 2.3.2.2 карта-схема 2.3.3 нотное издание 2.3.4 издание со шрифтом Брайля 2.3.5 изоиздание 2.3.5.1 альбом 2.3.5.1.1-3 техн. альбом, фотоальбом, худ. альбом 2.3.5.2 атлас 2.3.5.2.1-7 атлас астр., ботан., геогр., зоол., лингв., мед. 2.3.5.3 изобр. открытка 2.3.5.4 изобр. плакат 2.3.5.5 гравюра 2.3.5.5.1-5 ксилография, линогравюра, литография, офорт, эстамп 2.3.5.6 лубочное издание 2.3.5.7 наглядное пособие 2.3.5.8 худ. репродукция 2.3.5.8.1 олеография 2.3.5.9 экслибрис	ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ЗНАКОВОЮ ПРИРОДОЮ ІНФОРМАЦІЇ 4.1.1 текстове видання 4.1.2 нотне видання 4.1.3 картографічне видання 4.1.3.1 атлас (м. б. анат., астр., ботан., геогр., зоол., лінгв., мед. тощо; за матер. констр. – книжковим чи комплектним) 4.1.3.2 карта (топографічна, тематична, спеціальна тощо) 4.1.4 образотворче видання 4.1.4.1 альбом (технічний, художній альбоми та фотоальбом; за матер. констр. – книжковий чи комплектний) 4.1.4.2 образотворча картка 4.1.4.3 образотворчий плакат 4.1.4.4 художня репродукція 4.1.4.5 естамп (гравюра, офорт і літографія) 4.1.4.6 наочний посібник (за цільовим призн. м. б. навч., виробн.-практ., довід.; за матер. констр. – аркушевим, книжковим, комплектним) 4.1.5 видання брайлівським шрифтом

Безперечним досягненням сучасного стандарту є те, що, крім текстового, нотного, картографічного і образотворчого, у переліку з'явилися видання брайлівським шрифтом. Тепер про відкриті питання, варті обговорення.

Як бачимо, від попереднього стандарту залишився *термін «образотворче видання»*.

На наш погляд, він може розглядатися як суперечливий, оскільки має чітку конотацію, пов'язану суто з образотворчим мистецтвом. Попри те, що основні значення слів «образ» та «образотворчий» доволі нейтральні («зовнішній вигляд кого-, чого-небудь» [7] та «який формує, створює образи» [7]) й не прив'язані виключно до художніх образів, будь-який реципієнт

підсвідомо сприймає образотворче видання як суто мистецьке². Хоча насправді це зовсім не так: таке видання може містити будь-які зображення, не тільки творів образотворчого мистецтва, в тому числі, наприклад, технічні креслення: «видання, більшу частину обсягу якого займає зображення, що є відтворенням живописних, графічних, скульптурних, архітектурних творів, фотографій, креслеників, діаграм, схем тощо» [1].

Стандарт слушно не рекомендує вживати такі синоніми терміна «образотворче видання» як «образотворча продукція», «графічне видання», «друкована графіка», частково «скопійовані» з іншомовних відповідників. Так само справедливо в ньому не кальковано російський термін «изоиздание». Сумнівною, на наш погляд, є й правомірність вживання не зазначеного, але популярного нині терміна «візуальне видання», оскільки він пов'язаний не з об'єктом відображення, а з характером сприймання: «візуальний» – «який здійснюється безпосередньо очима» [7]. «Безпосередньо очима» ми сприймаємо не лише зображення, а й текст, і ноти.

Які ж терміни замість «образотворчого» можна вважати прийнятними для унормування? Перш за все, назвемо такі варіанти: «зображальне видання», «видання із зображеннями» («зображення» – «картина, малюнок, відбиток, фотографія і т. ін.» [7]; «зображальний» – «стосовний до зображення» [7]). Хоч лексична сполучуваність слова «зображальний» передбачає можливість його поєднання зі словом «мистецтво» («зображальне мистецтво» – «мистецтво створення художніх образів на площині і в просторі» [7]), однак його семантика все-таки ширша, порівняно з семантикою слова «образотворчий», і в свідомості людей не настільки тісно асоціюється лише з процесами створення мистецьких образів. Такий термін логічно й послідовно вбудовується в ланцюжок: основу текстового видання становить текст, нотного – ноти, зображального – зображення (а не образ).

Ще одним варіантом (або синонімом) можна вважати термін «ілюстративне видання». Тлумачення слів «ілюстрація» («зображення в книжці або журналі, що пояснює, відтворює зміст тексту; малюнок» [7]) та «ілюстративний» («який є ілюстрацією чого-небудь, признач. для ілюстрування чогось; наочний, зображальний» [7]) цілком дозволяють використовувати їх для позначення видання, яке містить переважно зображення.

² Ускладнює ситуацію ще й той факт, що в фасеті «Види видань за цільовим призначенням» і в стандарті загалом не було й немає мистецьких видань, тобто видань, які забезпечують потреби мистецької сфери діяльності людини. У результаті термін «образотворче видання» часто вживається у не властивому йому значенні, характеризуючи не знакову природу інформації, а цільове призначення. Наприклад, на кінцевому титулі контурних карт із географії для 7 класу буде зазначено, що це «навчальне видання», знакова природа інформації (картографічне видання) подається в бібліографічному описі. Натомість альбом із репродукціями картин художника свого цільового призначення не має, тому терміном «образотворче видання» «покривають» і його знакову природу, і соціальну функцію. І робиться це саме тому, що термін «образотворче видання» підсвідомо асоціюється саме з мистецтвом, а не тільки з зображенням будь-яких предметів і явищ.

Наступне. Зображальні видання можуть чітко диференціюватися на певні підвиди – залежно від характеру зображень, які ці видання містять. Наприклад, це можуть бути зображення, які націлені на художнє узагальнення дійсності й стосуються образотворчого мистецтва, або зображення, що мають не естетичне, а суто інформаційне навантаження і спрямовані на те, щоб показати зовнішній вигляд чи будову предмета, продемонструвати процеси.

Для видань, які містять зображення першого типу, термін довго шукати не треба. Це ті самі образотворчі видання (тобто термін залишається, тільки сфера його застосовності вужча). Для видань, що містять зображення другого типу, можна запропонувати два варіанти – інфографічне видання або наочне видання.

Термін «інфорграфічне» видання – новотвір, який пов'язаний із не визначеним допоки остаточно терміном «інфографіка». Останній тлумачиться або вузько, як графічні засоби візуалізації аналітичної та статистичної інформації (схеми, таблиці, графіки, діаграми), або ж широко – як будь-які зображення (у поєднанні з текстовими коментарями чи без них), які демонструють, пояснюють, рекламують, коментують певні предмети, явища чи процеси. До речі, останнім часом таке видання як «інфографічний довідник» (саме так презентуються ці видання) набувають популярності (наприклад, «Агробізнес України», щорічний інфографічний довідник, <http://www.bakertilly.ua>, та ін.). Слабкою стороною цього терміна може вважатися його асоціювання суто з графікою, що втілюється лише в штрихових, а не в тонових чи напівтонових ілюстраціях. Однак, якщо семантика цього терміна буде й далі розширюватися, він може бути цілком придатний для вживання щодо описуваного виду видань.

Термін «наочне видання» (те, яке містить переважно наочність) більш традиційний, уже з огляду на те, що наочні посібники мають тривалу історію і їхня ідентифікація не викликає сумнівів. Він прив'язаний до поняття «наочність» («те, що використовується для показу, демонстрації»), крім того, асоціюється не з естетичними, а з суто практичними чи навчальними функціями візуалізації інформації («заснований на показі предметів, моделей під час вивчення їх» [7]), тобто може бути протиставлений терміну «образотворче видання» (у новому, звуженому його тлумаченні).

Таким чином, текстовим, нотним і виконаним шрифтом Брайля виданням ми можемо протиставляти не образотворчі, а зображальні видання (видання із зображеннями, ілюстративні видання), які, в свою чергу, поділяються на образотворчі та наочні (інфографічні).

Картографічні видання нелогічно протиставляти зображальним, адже карта – це зображення тих чи інших поверхонь. Вони можуть визначатися як підвид зображальних видань.

Отже, загальний вигляд класифікації видань за знаковою природою інформації може бути таким:

4.1 ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ЗНАКОВОЮ ПРИРОДОЮ ІНФОРМАЦІЇ

4.1.1 текстове видання

4.1.2 нотне видання

4.1.3 зображальне видання (видання із зображеннями, ілюстративне видання)

4.1.3.1 образотворче видання

4.1.3.2 наочне видання (інфографічне видання)

4.1.3.3 картографічне видання

4.1.5 видання брайлівським шрифтом

Наступні кілька зауваг стосуються зазначених у стандарті підвидів. Перш за все, *місце видань, які ще умовно можна назвати «видавничими жанрами», в ієрархічній класифікації всередині фасетів визначене неточно.*

Статус «видавничих жанрів», означений ще в працях радянських книгознавців, зокрема в працях А. Реформатського³, досі не з'ясований у науці. Йдеться про видання, назви яких сформувалися давно і були закріплені за певними дуже конкретними типологічними моделями із унікальними типологічними ознаками. Наприклад, атлас, підручник, буквар, монографія, антологія, альманах, бюлетень тощо. Проблема полягає в тому, що деякі з таких історично сформованих «видавничих жанрів» апріорі пов'язані одразу з кількома видами видань, які утвердилися вже в сучасних класифікаціях. Наприклад, путівник може бути як рекламним, так і довідковим.

У цьому ракурсі розгляньмо такі видання, як атлас, карта і альбом. У новому стандарті *атлас* (пункт 4.1.3.1) зазначений лише серед картографічних видань і не повторюється в образотворчих, хоча у визначенні чітко сформульовано, що це «картографічне чи образотворче видання, що містить об'єднані загальною темою карти (мапи) або зображення» [1]. У ГОСТ 7.60-2003, навпаки, атлас віднесений до «изоизданий» і не повторюється в межах картографічних.

Цілком логічним видався б розподіл, при якому конкретні підвиди видань відносились би кожен до свого виду. Наприклад, у межах картографічних видань описувалися б «картографічні атласи» (географічні, астрономічні, історичні, лінгвістичні), а в межах образотворчих [у нашій термінології – наочних / інфографічних] – «образотворчі [наочні / інфографічні] атласи» (анатомічні, медичні). Проте за такого підходу залишається без дефініції основний термін (атлас) і, крім того, цей розподіл не є точним (наприклад, ботанічні та зоологічні атласи можуть бути як картографічними, так і образотворчими [наочними / інфографічними] одночасно).

Те саме стосується такого видання як карта. На перший погляд, віднесення його до картографічних видань єдиноможливе. Однак випускаються, наприклад, і мистецькі карти, де зображення поверхонь землі чи зоряного неба є основою для створення художнього образу.

³ Типология изданий [Текст] / под ред. А. Мильчина. – М. : Книжная палата, 1990. – 231 с. – С. 5, 21

Альбом також неможливо віднести тільки до образотворчих [у нашій термінології теж «образотворчих», тільки в більш вузькому сенсі] видань, оскільки технічні альбоми (наприклад, альбоми з кресленнями) доцільно відносити до наочних (інфографічних видань).

Саме тому, на наш погляд, найкраще «видавничі жанри» описувати в окремому розділі стандарту, а в межах конкретних фасетів при описі видань певного виду подавати в примітках інформацію про можливість реалізації їх у певних жанрових модифікаціях.

Наприклад, у примітці до зображальних видань необхідно вказати, що стосовними до них є такі «видавничі жанри» як атлас, карта і альбом.

Друга проблема, яку варто розглянути, пов'язана з *наведенням у стандарті таких видань, які є частиною типологічних рядів, описаних у інших фасетах, а отже, зайвими* у фасеті «Види видань за знаковою природою інформації». Це, наприклад, «наочний посібник», «образотворча картка», «образотворчий плакат».

Розгляньмо визначення наочного посібника і його роль у переліку образотворчих [термін, який вжито в стандарті].

Наочний посібник

Образотворче видання, змістом якого є переважно зображення, призначене для застосовування у навчальному процесі, практичній і виробничій діяльності.

Примітка 1. За цільовим призначенням наочний посібник може бути навчальним, виробничо-практичним, довідковим виданням.

Примітка 2. За матеріальною конструкцією наочний посібник може бути аркушевим, книжковим, комплектним виданням

Чому названий наочний посібник і не названі наочний довідник, наочний poradnik тощо? Що є причиною такої вибіркості й неповноти переліку?

Щоправда, перша примітка свідчить, що наочний посібник може бути навчальним, виробничо-практичним, довідковим виданням.

Однак це породжує наступне запитання: чому суто навчальному виданню, посібнику⁴, присвоюється така широка функціональність (надання довідки, обслуговування виробничо-практичних потреб). Краще було б окремо описати наочний посібник (для навчальних видань), наочний довідник і путівник (для довідкових), наочний poradnik (для виробничо-практичних).

⁴У стандарті в пункті 4.9.3 серед видів виробничо-практичних видань названі «практичний посібник» і «методичний посібник», хоча в межах виробничо-практичних видань, на наш погляд, можна було б обмежитися таким виданням як «poradnik», а «посібник» залишити лише в межах навчальних.

Однак і цього робити, на наш погляд, не варто⁵. Необов'язково у фасеті «Види видань за знаковою природою інформації» здійснювати поділ за зовсім іншим критерієм – «цільовим призначенням». Можна лише в примітках зазначити можливі варіанти комбінування.

У межах фасетної класифікації апріорі кожне видання одночасно може бути описане за багатьма критеріями поділу.

Наприклад:

Як бачимо, стандарт, в основу якого закладені фасетно-ієрархічні методи класифікації, це стандарт можливостей. Укладачі й редактори, спираючись на чітко визначені типологічні ознаки видань різних видів і розуміючи специфіку свого видання, можуть самостійно скласти його типологічний опис. Будь-які статичні переліки видань, які передбачають комбінування підвидів, взятих із різних фасетів, ризикують завжди бути неповними і застарілими.

Та сама проблема стосується виділених і описаних у стандарті «образотворчої картки» і «образотворчого плаката».

По-перше, вони подані в доволі строкатому переліку, в якому поєднані видання, описані за різними класифікаційними ознаками (див. перелік у таблиці): видавничий жанр (альбом), матеріальна конструкція (образотворча картка і образотворчий плакат), цільове призначення (наочний посібник), жанри творів, вміщених у виданні (художня репродукція, естамп).

По-друге, знову ж таки невідомо, чому названі картка і плакат, а не названі інші видання з фасету «матеріальна конструкція»: образотворче книжкове видання (наприклад, дитяча книжка-іграшка), образотворчий журнал

⁵ До речі, введення терміна «наочне видання» (поряд із образотворчим і всередині зображальних) дозволяє уникнути потреби зазначати, а якими ж саме можуть бути наочні видання за цільовим призначенням.

(наприклад, журнал коміксів), образотворчий буклет, образотворче комплектне видання тощо.

Як і в попередньому випадку, щоб уникнути таких суперечностей, взагалі не потрібні такі вибіркові переліки підвидів видань.

Наступна проблема, варта відкритої дискусії, це *потреба у зазначенні видань, які насправді виданнями не є, а є різновидами творів мистецтва, в тому числі й друкарського*, які диференціюються за критерієм технологій виготовлення.

Наприклад:

4.1.4.4 художня репродукція⁶

Образотворче аркушеве видання, що відтворює твір образотворчого мистецтва чи художню фотографію

4.1.4.5 естамп

Образотворче аркушеве видання, що є відбитком оригінального графічного твору із друкарської форми, виготовленої самим художником.

Примітка. Видами естампу є гравюра, офорт і літографія⁷

У ГОСТ 7.602003 наведено ще більший перелік: художня репродукція, гравюра (з її підвидами: ксилографія, линогравюра, літографія, офорт), олеографія, естамп, екслібрис).

Якщо керуватися логікою цього ряду, то поряд із «художньою репродукцією» має з'явитися таке видання як «ілюстрація», а поряд із літографією і офортом – офсети, «цифродруки» тощо.

Крім того, більшість зазначених творів друку є лише частиною твору в таких виданнях як книга гравюр, образотворчий плакат, образотворча листівка.

Мотивацією до визнання зазначених видань як видань можуть бути потреби бібліотек і архівів, у фондах яких зберігаються ці документи, хоч далеко не всі з них є виданнями в повному розумінні цього слова (мають вихідні відомості і випускні дані)⁸.

У такому випадку варто в стандарті сформулювати окремий фасет «Види видань за технологіями друку», де й наводити весь цей, описаний вище, ряд видань.

Із тих самих мотивів можна створити й фасет «Стародруки і рідкісні видання», де можна зазначати такі видання як «лубочне видання» (відсутнє в наших ДСТУ і описане в ГОСТ 7.60-2003).

Критерій поділу «Види видань за способом виготовлення». Суто позитивним нововведенням є те, що в новому стандарті здійснено поділ на друковані та електронні видання. Власне, саме вони й зазначені в цьому фасеті.

⁶ Чому названа тільки художня репродукція, а не репродукція загалом?

⁷ Не зрозуміло, чому гравюра, офорт і літографія представлені не самостійно, а тільки як різновиди естампу. Крім того, так само не зрозуміло, чому офорт і літографія подані не як різновиди гравюри, а протиставляються їй як цілком самостійні твори друку.

⁸ Не забуваймо, що сфера застосування стандарту доволі широка: «Стандарт призначено суб'єктам видавничої справи... а також працівникам бібліотек, архівів, інформаційних центрів тощо».

До речі, з урахуванням цього поділу нарешті розширене й офіційне визначення терміна «видання». Воно тлумачиться як «Твір (документ), що містить інформацію, призначену для поширення, пройшов редакційно-видавниче опрацювання, відтворений друкуванням, тисненням або виготовлений електронним записом на будь-якому носіїві чи іншим способом, видавниче оформлення, поліграфічне й технічне виконання якого відповідає вимогам правових і нормативних документів».

Що варто, на наш погляд, було б додати – види електронних видань. Оскільки типологічний ряд електронних видань унормовується іншим стандартом (ДСТУ 7151-2010. «Видання електронні. Основні види та вихідні відомості»), тут можна було б зазначити лише ті різновиди, які стосуються співвіднесення електронних із друкованими:

1) за наявністю друкованого еквівалента: а) електронний аналог (копія, версія) друкованого видання; б) самостійне електронне видання;

2) за характером взаємодії з користувачем: а) детерміноване (статичне); б) недетерміноване (мультимедійне чи інтерактивне) видання.

Критерій поділу «Види видань за періодичністю». Дуже важливо, що в цьому фасеті, хоч і названі всі ті самі видання, які й були, однак введено підпорядкування одних іншим. Порівняймо:

ДСТУ 3017-95	ДСТУ 3017 : 2015
ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ПЕРІОДИЧНІСТЮ 10.1 неперіодичне видання 10.2 серіальне видання 10.3 періодичне видання 10.4 продовжуване видання	ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ПЕРІОДИЧНІСТЮ 4.3.1. неперіодичне видання 4.3.2. серіальне видання 4.3.2.1.періодичне видання 4.3.2.2.продовжуване видання

Таким чином, неперіодичні видання тепер чітко протиставляються серіальним, а періодичні і продовжувані є підвидами серіальних.

Зауваження в цьому фасеті стосуються двох проблемних питань. Як і раніше, *визначення неперіодичних видань є неточним і суперечливим*. Розгляньмо його: «Видання, що виходить одноразово й продовження його не передбачено». По-перше, будь-яке багатотомне неперіодичне видання (кожен том якого є як окремим виданням, так і частиною цілого) формально суперечить цій дефініції. І це саме багатотомне неперіодичне видання буде точно підпадати під визначення, яке дається серіальним виданням: «Видання, що виходить упродовж часу, тривалість якого заздалегідь не встановлено, здебільшого нумерованими та (або) датованими випусками (томами), які мають однакову (спільну) назву, однотипне оформлення та не повторюються за змістом».

Тому логічно протиставляти неперіодичні й серіальні видання не тільки за ознакою «одноразовості» / «тривалості» виходу в світ, а в першу чергу – закритості (цілісності) чи відкритості наповнення (контенту):

✓ неперіодичне видання – це видання, зміст якого від самого початку формується чи прогнозується як задана, непорушна, цілком завершена цілісність;

✓ серіальне видання – це видання, зміст якого є принципово не завершеним, таким, що формується ситуативно для кожного тому, випуску чи номера поступово, упродовж часу, тривалість якого заздалегідь не визначена. Випуски серіального видання мають спільні назву, свідоцтво про державну реєстрацію і ISSN, незмінюване протягом певного періоду оформлення⁹.

Наступне. На жаль, **серійні видання, як і раніше, не розглядаються в межах фасету «Види видань за періодичністю»**, а винесені разом із багатотомними і одностомними виданнями в п. 4.10 «Види неперіодичних видань за структурою». Це абсурдно вже з огляду на формулювання, які подані в самому стандарті.

По-перше, серійні видання не можуть бути різновидом тільки «неперіодичних видань за структурою», оскільки вони бувають і періодичними, і продовжуваними.

По-друге, в примітці до визначення серіальних видань сказано, що вони можуть бути періодичними, продовжуваними і серійними, але далі періодичні й продовжувані охарактеризовані, а серійні – ні.

По-третє, нічого не ріднить багатотомні видання й серійні за структурою: в них закладені принципово різні критерії укладання, а також планування змісту і роботи з ним. Для багатотомників і одностомників класифікаційним критерієм є радше обсяг, і цей критерій нічого не важить для характеристики серійних видань.

Таким чином, серіальне видання мало б визначатися як видання, яке є частиною сукупності (серії) видань, об'єднаних спільністю задуму, назвою серії й типом оформлення (зокрема, сталого логотипу). Серійне видання може бути як неперіодичним (закриті книжкові серії), так і серіальним (відкриті книжкові серії, серії часописів).

Зрештою, аналізований фасет мав би все-таки мати такий вигляд:

<p>ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ПЕРІОДИЧНІСТЮ</p> <p>4.3.1. неперіодичне видання</p> <p>4.3.2. серіальне видання</p> <p> 4.3.2.1.періодичне видання</p> <p> 4.3.2.2.продовжуване видання</p> <p>4.3.3. серійні видання</p>
--

⁹ До речі, така характеристика, як «однотипне оформлення», що подається в стандарті для серіальних видань без будь-яких уточнень чи обмовок, доволі сумнівна з огляду на традиційний уже редизайн: упродовж багатьох років видання може багатозарово змінити оформлення, і № 2, наприклад, буде зовсім не схожий на № 386. Натомість такі важливі критерії як номер свідоцтва про державну реєстрацію і ISSN взагалі чомусь не згадуються.

Критерій поділу «Види видань за матеріальною конструкцією». Тут зроблено великий крок вперед, порівняно з ДСТУ 3017-95 і ГОСТ 7.60-2003. Оскільки поділ у цьому фасеті здійснюється за характером скріплення аркушів, **аркушеві видання чітко протиставлені блочним (кодексним).**

Фактично, остаточно визначено і наочно продемонстровано те, що, наприклад, довго доводилося пояснювати студентам, а саме: у фасеті «матеріальна конструкція видання» газета, зокрема, в якій аркуші не скріплені і яка належить до класу аркушевих видань, протиставляється журнальному, що має скріплені в корінці аркуші.

Разом із тим, журнал і книга є підвидами одного виду видань. Вони подібні. Раніше книжкові протиставлялися журнальним, аркушеві – газетним, і це збивало з пантелику.

ДСТУ 3017-95	ДСТУ 3017 : 2015
7.1 книжкове видання	4.4.1 блочне видання; кодексне видання 4.4.1.1 книжкове видання 4.4.1.1.1 книга-перекрутка; алігат 4.4.1.2 журнальне видання 4.4.1.2.1 журнал-перекрутка; алігат 4.4.2 аркушеве видання 4.4.2.1 плакат 4.4.2.2 буклет; <i>брошура</i> (Нд) 4.4.2.3 газетне видання 4.4.2.4 карткове видання 4.4.3 комплектне видання; тека, альбом (Нд) 4.4.4 комбіноване видання 4.4.5 книжка-іграшка
7.2 журнальне видання	
7.3 аркушеве видання	
7.4 газетне видання	
7.5 буклет	
7.6 карткове видання	
7.7 плакат	
7.8 поштова картка	
7.9 комплектне видання	
7.10 книжка-іграшка	

Щодо зауважень: перелік поданих підвидів хвибує куцими визначеннями (наприклад, «журнальне видання – блочне видання переважно в обкладинці, що відповідає специфіці цього видання») і неповнотою (наприклад, серед блочних / кодексних названі книжкові видання і не зазначені брошури¹⁰). Саме тому переліки, як і в попередніх фасетах, тут варто подавати в примітках, а детальні визначення цих видань вписати в розділі «Видавничі жанри».

Нарешті, надто широким є сама назва фасету – «Види видань за матеріальною конструкцією». Тут не здійснюється поділ ані за матеріалами (папір, картон, електронні носії), ані за форматами (ці видання вписані в окремому пункті).

Тому, власне, не варто лукавити і цілком можливо назвати критерій поділу прямо й точно: «Види видань за типом скріплення аркушів».

¹⁰ До речі, оскільки брошура – це кодексне видання, але не блочне, можливо варто надати перевагу термінові «кодексне» видання і не вживати його частковий синонім «блочне».

ПРОПОЗИЦІЇ
ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ТИПОМ СКРІПЛЕННЯ АРКУШІВ <u>кодексне видання</u> аркушеве видання комплектне видання комбіноване видання книжка-іграшка

Критерій поділу «Види видань за складом основного тексту». Надзвичайно важливо, що в цьому фасеті тепер моновидання (містить один твір) протиставляються не збірнику, а полівиданням (містить кілька творів). Це цілком логічно: «збірник» – поняття набагато вужче. Наприклад, газету, яка є полівиданням, назвати збірником навряд чи хто ризикне.

ДСТУ 3017-95 / ГОСТ 7.60-2003	ДСТУ 3017 : 2015
ВИДИ ВИДАНЬ ЗА СКЛАДОМ ОСНОВНОГО ТЕКСТУ <div style="text-align: center;">ДСТУ 3017-95</div> 9.1. моновидання 9.2 збірник <div style="text-align: center;">ГОСТ 7.60-2003</div> 2.2.1. моноиздание 2.2.2. сборник 2.2.3. дайджест	4.5 ВИДИ ВИДАНЬ ЗА СКЛАДОМ ОСНОВНОГО ТЕКСТУ 4.5.1 моновидання 4.5.2 полівидання 4.5.2.1 збірник 4.5.2.1.1 альманах 4.5.2.1.2 антологія 4.5.2.2 вибрані твори 4.5.2.3 зібрання творів 4.5.2.3.1 академічне видання

До проблемних питань нинішньої класифікації відносимо ті, що пов'язані з виокремленням підвидань у межах цього фасету: 1) **перелік підвидів неповний**: не зрозуміло, чому названі збірник (альманах, антологія), вибрані твори, зібрання творів, академічне видання, і не названі, наприклад, газета, журнал, хрестоматія, повне зібрання творів тощо; 2) на такі видання як збірник, вибрані твори, академічне зібрання творів **поділ здійснюється у межах критерію «склад основного тексту» вже зовсім за іншою ознакою** – «принципи аналітико-синтетичного опрацювання інформації»; 3) подані неповні й **неточні визначення збірника, антології та альманаху**.

Саме тому, вважаємо, доцільно було б у межах цього фасету залишити поділ тільки на моновидання і полівидання; альманах і антологію віднести до видавничих жанрів, а збірник, вибрані твори, зібрання творів і академічне видання розглядати як різновиди видань, що характеризуються певною специфікою опрацювання інформації.

Критерій поділу «Види видань за цільовим призначенням». Це один із найважливіших фасетів стандарту: саме за цим критерієм вид видання описується у вихідних відомостях. Однак саме щодо нього протягом багатьох років точаться дискусії.

Для початку опишемо зміни, які зроблені в оновленому ДСТУ. По-перше, з'явилося тлумачення терміна «цільове призначення»: «Характеристика видання щодо виконання ним певної соціальної функції (сприяння розвитку науки, освіти, культури, вдосконалення виробництва тощо)». По-друге, а) зник непотрібний поділ на підвиди (видалені науково-виробниче видання, нормативне виробничо-практичне видання, виробничо-практичне видання для аматорів); б) додане популярне видання; в) замінені такі терміни: «громадсько-політичне видання» здобуло назву «суспільно-політичне», «видання для організації дозвілля» – «видання для дозвілля».

ДСТУ 3017-95	ДСТУ 3017 : 2015
<p>ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ</p> <p>4.1 офіційне видання</p> <p>4.2 наукове видання</p> <p>4.3 науково-популярне видання</p> <p>4.4 науково-виробниче видання</p> <p>4.5 виробничо-практичне видання</p> <p>4.6 <i>нормативне виробничо-практичне видання</i></p> <p>4.7 <i>виробничо-практичне видання для аматорів</i></p> <p>4.8 навчальне видання</p> <p>4.9 <i>громадсько-політичне видання</i></p> <p>4.10 довідкове видання</p> <p>4.11 <i>видання для організації дозвілля</i></p> <p>4.12 рекламне видання</p> <p>4.13 літературно-художнє видання</p>	<p>ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ</p> <p>4.8.1 офіційне видання</p> <p>4.8.2 <i>суспільно-політичне видання</i></p> <p>4.8.3 наукове видання</p> <p>4.8.4 науково-популярне видання</p> <p>4.8.5 <i>популярне видання</i></p> <p>4.8.6 виробничо-практичне видання</p> <p>4.8.7 навчальне видання</p> <p>4.8.8 літературно-художнє видання</p> <p>4.8.9 релігійне видання</p> <p>4.8.10 довідкове видання</p> <p>4.8.11 <i>видання для дозвілля</i></p> <p>4.8.12 рекламне видання</p>

Однак такі «косметичні» зміни не усунули найважливіші проблеми класифікації видань у межах цього фасету. Справа в тому, що в цьому переліку порушено всі наявні принципи поділу.

1. **Порушено принцип виключності обсягів понять:** зокрема, офіційне видання може бути і суспільно-політичним (наприклад, газета «Голос України»), і виробничо-практичним (стандарт, інструкція, бюлетень); так само довідкове видання може бути як науковим (термінологічний словник), так і навчальним (тлумачний словник школяра), та й виробничим (довідник бухгалтера);

2. **Порушено принцип єдності підстави поділу:** якщо наукові, виробничі, релігійні справді виконують «певну соціальну функцію» і задовольняють потребам певної сфери життєдіяльності суспільства (наукової, виробничої, конфесійної), то яку «соціальну» функцію виконують довідкові видання?

3. **Порушено принцип вичерпності переліку:** як і раніше, суттєвою прогалиною є відсутність у переліку мистецьких видань. На практиці виходять у світ мистецькі альбоми, мистецькі журнали; в наукових статтях

класифікуються «мистецькі видання», «видання з питань мистецтва», «видання з питань культури», а в стандарті вони знову свого місця не знайшли.

На наш погляд, назріла потреба повернутися до дискутованих ще за радянської доби¹¹ питань про необхідність виокремлення двох критеріїв – соціального призначення і окремо – цільового, функціонального призначення. За таких умов в межах першого критерію видання чітко диференціюються за ознакою використання в межах певної галузі чи сфери діяльності суспільства (наука, виробництво, освіта, релігія тощо), а в межах другого – за своєю функцією (інформувати, аналізувати, надавати довідку, навчати, рекламувати, популяризувати тощо). Причому додати до других аналітичні («узаконивши» тим самим аналітичні тижневики, наприклад), а також повернути агітаційні та пропагандистські (те, що сьогодні, цураючись цих термінів як спадку тоталітарної системи, агітацію називають передвиборчою рекламою, а пропаганду здорового способу життя – соціальною рекламою, не нівілює їх прямих функцій – агітування та пропагування).

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РОЗПОДІЛУ КРИТЕРІЇВ	
ЗА СОЦІАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ	ЗА ЦІЛЬОВИМ (ФУНКЦІОНАЛЬНИМ) ПРИЗНАЧЕННЯМ
Наукові Освітнянські Виробничі Суспільно-політичні Мистецькі Літературні Релігійні Для <i>організації</i> дозвілля	Інформаційні Аналітичні Навчальні Довідкові Популярні Художні Публіцистичні Документальні Рекламні Пропагандистські Агітаційні

Ураховуючи традиції, які склалися протягом багатьох десятиліть і стосуються опису виду видання у вихідних відомостях, цілком можливо визначити рівноправний статус цих двох критеріїв.

Критерій поділу «Види видань за ступенем аналітико-синтетичного перероблення інформації». У цьому фасеті ієрархізовано той самий перелік видань, що й був у ДСТУ 3017-95: інформаційні видання (бібліографічне видання, реферативне видання, експрес-інформація, інформаційний листок, оглядове видання), дайджест. Подане ширше й універсальніше визначення інформаційних видань:

¹¹ Типология изданий [Текст] / под ред. А. Мильчина. – М. : Книжная палата, 1990. – 231 с. – С. 4, 18

ДСТУ 3017-95

5 1 інформаційне видання Видання систематизованих чи узагальнених відомостей відносно опублікованих чи неопублікованих даних з першоджерел, випущене друком організаціями, що здійснюють науково-інформаційну діяльність

Примітка. Інформаційні видання можуть бути неперіодичними, періодичними і продовжуваними

ДСТУ 3017 : 2015

4.7.1 інформаційне видання

Видання, що містить систематизовані відомості щодо опублікованих, неопублікованих і тих, які не публікують, документів (видань) або результат аналізування та узагальнення відомостей з першоджерел.

Примітка. За періодичністю інформаційне видання може бути неперіодичним, періодичним і продовжуваним

На наш погляд, основною проблемою цього фасету було й залишилося традиційне і вже звичне, але не пояснюване *звуження терміна «інформаційне видання»*.

У визначенні сучасного стандарту зникла прив'язка цих видань суто до «організацій, що здійснюють науково-інформаційну діяльність», однак, попри це, подальший перелік підвидів (бібліографічне, реферативне) ніяк не розширюють сферу поширюваності цих видань. Крім того, з усіх визначень і переліків підвидів очевидно, що інформаційне видання розглядається виключно як вторинне (містить результат аналізування та узагальнення відомостей з першоджерел).

Можливо, нерозуміння всього цього, після того, як це десятиліттями відтворювалося в багатьох наукових і офіційних джерелах, може бути сприйняте як невігластво, однак у реаліях сучасності варто замислитися, що робити з газетами, новинними інтернет-ресурсами, інформаційними листками місцевих органів влади, які містять первинні оригінальні публікації на суспільно-політичні теми й іменують себе інформаційними або інформаційно-аналітичними.

Як уже було зазначено вище, інформаційні видання мають розглядатися в межах фасету «Види видань за цільовим (функціональним) призначенням» поряд із аналітичними, довідковими, рекламними тощо.

Висунемо, можливо, й не найкращі, але вмотивовані пропозиції щодо трансформації цього фасету:

ВИДИ ВИДАНЬ ЗА ХАРАКТЕРОМ ПЕРЕРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

- 1. За характером аналітико-синтетичного перероблення інформації** (видання містять вторинні документи, створені на основі перероблення первинних)
бібліографічне; реферативне видання; оглядове видання; тези; конспект; дайджест
- 2. За характером продукування та пристосування до можливостей сприймання інформації**

офіційне видання (нормативне видання); академічне видання; фахове видання; адаптоване видання;

3. За характером групування інформації

збірник (збірка, зібрання творів, повне зібрання творів, коротке зібрання творів, вибране)

4. За характером широти висвітлення інформації

універсальне; галузеве, тематичне, персональне

5. За характером представлення (викладу) інформації

теоретичне; практичне; методичне

6. За принципом укладання

алфавітне, систематичне, зворотне, гніздове, хронологічне, статистичне, частотне

Обґрунтування цієї класифікації потребує обсягів окремої статті, однак самі висунуті критерії класифікації, на наш погляд, пояснюють логіку поділу.

Щодо інших фасетів, представлених в оновленому стандарті варто зазначити як досягнення, що з'явилися:

1) «Види видань за мовною ознакою»: оригінальне, перекладне, одномовне, багатомовне (видавництва з паралельним текстом) паралельне;

2) «Види неперіодичних видань за повторністю випуску»: перше видання, друге видання (перевидання – видання без змін, доповнене видання, перероблене видання, виправлене видання; передрук – репринтне видання, факсимільне видання), нове видання;

3) «Види неперіодичних друкованих видань за форматом»: мініатюрне, малоформатне, портативне, фоліант.

Є фасети, які, на наш погляд, варто розформувати:

1) «Види неперіодичних видань за характером інформації» (містить підвиди видань, які стосуються офіційних, наукових, навчальних, виробничих, довідкових, рекламних; насправді переліки цих підвидів можна прописувати в примітках, а в окремому фасеті «Видавничі жанри» – подати їхні визначення);

2) «Види неперіодичних видань за структурою» (містить такий перелік: однотомне видання, багатотомне видання, серія, підсерія, додаток; серійні видання, як уже було сказано, мають бути в межах критерію «періодичність», однотомне і багатотомне видання можуть бути віднесені до поділу видань за обсягом).

Дивує, що не з'явився такий фасет як «Види видань за читацьким призначенням». Також можна було б додати «Види видань за специфікою автора і видавця», «Види видань за призначенням для експонування», «Види видань за місцем випуску і сферою розповсюдження», «Види видань за економічними і маркетинговими показниками», «Види видань за належністю авторів чи видавцеві», «Види видань за рівнем апробації», «Види видань за типом оформлення», «Види видань за характером поліграфічного оформлення».

Як результат аналізу оновленого стандарту, пропонуємо таблицю з усіма висловленими пропозиціями (виділені курсивом):

<p>Види видань за соціальним призначенням Наукові Освітнянські Виробничі Суспільно-політичні Мистецькі Літературні Релігійні Для організації дозвілля</p>	<p>Види видань за цільовим (функціональним) призначенням Інформаційні Аналітичні Навчальні Довідкові Популярні Художні Публіцистичні Документальні Рекламні Пропагандистські Агітаційні</p>	<p>ВИДАВНИЧІ ЖАНРИ Автореф. дис. Алігат Альбом (техніч., худ., фотоальбом) Альманах Антологія Атлас (анатом., астрон., ботан., гелгр., зоолог., лінгвіст., медичн.) Афіша Бібліотека Буквар Буклет Бюлетень Бюлетень-таблиця Вказівки Газета Газета сусп.-політ. Газета спеціаліз. Довідник Довідник Додаток Експрес-інформ. Енцикл. словник Енциклопедія Журнал Журнал виробн.-практ. Журнал літ.-худ. Журнал наук. Журнал наук.-поп. Журнал попул. Журнал рефеоативн. Журнал сусп.-пол. Збірка поезій Збірник вправ</p>
<p>Види видань за періодичністю неперіодичне видання серіальне видання періодичне видання продовжуване видання серійне видання</p>	<p>Види видань за повторністю випуску і рівнем апробації перше видання повторне видання перевидання (видання без змін; доповнене; перероблене; виправлене); передрук (репринтне; факсимільне видання) нове видання препринт пробне видання експериментальне видання (іннов.) альтернативне видання</p>	
<p>Види видань за характером перероблення інформації За характером аналітико-синтетичного перероблення інформації бібліографічне видання; реферативне видання; оглядове видання; <i>тези</i>; конспект; дайджест За характером продукування та пристосування інформації до можливостей сприймання офіційне видання (нормативне видання); академічне видання; <i>фахове видання</i>; <i>адаптоване видання</i>; За характером групування інформації збірник (збірка, зібрання творів, повне зібрання творів, <i>коротке зібрання творів</i>, вибране) За характером широти висвітлення універсальне; <i>галузеве</i>; <i>тематичне</i>; <i>персональне</i>; <i>краєзнавче</i> За характером представлення (викладу) інформації теоретичне; <i>практичне</i>; <i>методичне</i> За принципом укладання алфавітне, <i>систематичне</i>, <i>зворотне</i>, <i>гніздове</i>, <i>хронологічне</i>, <i>статистичне</i>, <i>частотне</i></p>		
<p>Види видань за знаковою природою інформації текстове видання нотне видання</p>	<p>Види видань за мовною ознакою оригінальне видання перекладне видання одномовне видання</p>	

зображальне видання (видання із зображеннями, ілюстративне видання) образотворче видання наочне (інфогр.) картографічне видання видання брайлівським шрифтом	багатомовне видання видавння з паралельним тек. паралельне видання	Збірник задач Збірн.наук.пр. Інструкція Інформ. листок Календар Календар пам'ятн. дат
Види видань за складом основного тексту моновидання полівидання	Види видань за способом відображення друковане електронне (аналог друкованого, самостійне)	Календар-книжка Календар перекидний Календар-табелъ Карта Картка Каталог Книга Листівка Лубочне видання
Види видань за обсягом книга брошура листівка однотомне видання багатотомне видання велике / мале / коротке (*для енциклопедій)	Види видань за типом скріплення аркушів кодексне видання аркушеве видання комплектне видання комбіноване видання книжка-іграшка	Матеріали конф. Монографія Пам'ятка Паспорт Показчик Підручник Пісенник Плакат Порадник Посібник
Види видань за форматами мініатюрне видання малоформатне видання портативне видання фоліант таблоїд (* посилання на стандарти , що унормовують формати книжкових, журнальних і газетних видань) таблоїд)	Види видань за характером поліграфічного відтворення видання гравюр ксилографічне видання літографічне видання офортне видання офсетне видання Види видань за характером експонування настільні настінні	Матеріали конф. Монографія Пам'ятка Паспорт Показчик Підручник Пісенник Плакат Порадник Посібник
Види видань за типом оформлення інформативного типу оформлення газети експресивного типу оформлення газети збалансованого типу оформлення газети ¹² неілюстровані журнали літературно-художнього і наукового типів поілюстровані журнали літературно-художнього і виробничо-практичного типу багатоілюстровані журнали книжкове видання високої якості / кіпсек книжкові видання звичайного оформлення книжкові видання економного оформлення / пейпербек акцидентні видання		Практикум Прейскурант Програма Проспект Путівник Рекомендації Робочий зошит Самовчитель Словник Словник енциклопедичн. Словник термінол. Словник мовний (орфорг, орфоеп., перекл.,
Види видань за читацьким призначенням масове видання спеціалізоване видання (за сферами діяльності, за віком, за статтю, за національністю, за можливостями	Види видань за специфікою автора і видавця державне видання комунальне видання партійне видання профсоюзне видання	

¹² Класифікація В. Шевченко

сприймання) видання для дітей і юнацтва молодіжне видання елітарне видання ділове видання жіноче / чоловіче видання	кооперативне видання відомче видання спільне видання анонімне видання власне видання контрафактне	розмовник, тлумачн., частотн., етимолог) Стандарт Статут Стінгазета Тези доповідей Хрестоматія Читанка Щоденник Експрес- інформація Екслібрис Естамп
Види видань за місцем випуску і сферою розповсюдження видання для розповсюдження за кордоном / експортне видання загальнодержавне видання регіональне видання видання автономної республіки Крим місьцеве видання (обласне, районне, міське, сільське)	Види видань за економічними і маркетинговими показниками безпрограшне видання лонгселер, бестселер безоплатне / передплатне видання ексклюзивне видання кон'юнктурне видання ювілейне видання подарункове видання сувенірне видання	

Таким чином, серед досягнень, які варто відзначити в оновленому стандарті, найважливіші такі: 1) удосконалені визначення; 2) поряд із кожним терміном подані синоніми і терміни, не рекомендовані до вживання; 3) розширені критерії класифікації та типологічні ряди; 4) переліки видів і підвидів ієрархізовані.

Потребують подальшого вирішення такі питання: 1) неповнота критеріїв поділу; 2) неповнота або надмірність переліків і порушення в них підстави поділу; 3) введення поняття «видавничий жанр» і окремого однойменного розділу в стандарті; 4) урахування сучасних досягнень у напрямку дослідження типології видань різних видів.

Насамкінець, зауважимо, що стандарт повинен був би доповнюватися коментарями чи розлогими поясненнями у вступі щодо основних критеріїв, методів і принципів, на яких ґрунтується класифікація. До того ж, стандарт має визначати правила й алгоритми створення повної типологічної характеристики видання (його опис із урахуванням усіх критеріїв класифікації), а також порядок зазначення видових характеристик у виданнях різних видів і в бібліографічному описі.

ЛІТЕРАТУРА

1. ДСТУ 3017:2015 Видання. Основні види. Терміни та визначення. – Чин. від 2016-01-07. – К. : Держспоживстандарт України, 1995. – 19 с. (на заміну ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. – Чин. від 1996-01-01. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 46 с.)
2. ГОСТ 7.60-2003. СИБИБД. Издания. Основные виды. Термины и определения. – Введ. 01.07.2004. – М. : ИПК Изд-во стандартов, 2003. – 17 с.
3. Зелінська Н. Наукове книговидання в Україні: історія та сучасний стан. – Львів: Світ, 2002. – 268 с; Листвак Г. «Книга художника» як потенційний видавничий продукт // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2010. – № 2. – С. 20-26; Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки. – Львів : Аз-Арт, 2002. – 160 с; Огар Е. І. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби). – Л. : Світ, 2012. – 319 с.;

- Партико З. В.* Типологія акцидентної продукції // Держава та регіони . Серія: Соціальні комунікації.– 2013.– № 1 (13). – С. 146-149; *Полянчик З. О.* Особливості електронних підручників для шкіл у Республіці Польща // Проблеми сучасного підручника. – 2015. – Вип. 15(2). – С. 179-185; *Тимошик М. С.* Безпрограшні, кон'юнктурні та ексклюзивні видання // Друкарство. – 2004. – №5. – С. 20-24; *Швецової-Водка Г. М.* Типологія книги. – К. : Кн. палата України, 1999. – 68 с.; *Швецова-Водка Г.М.* Документ і книга в системі соціальних комунікацій. – Рівне, 2001; *Швецова-Водка Г.М.* Документознавство. – К. : Знання, 2007; *Швецова-Водка Г. М.* Загальна теорія документа і книги. – К. : Знання, 2014. – 405 с.; *Черниш Н. І.* Українська енциклопедична справа: історія розвитку, теоретичні засади підготовки видань. – Львів : «Фенікс», 1998. – 89 с.; *Черниш Н. І.* Нариси з історії світової енциклопедичної справи. – Київ : Наша культура і наука, 2009. – 212 с.
4. *Бессараб А.О.* Визначення періодичного наукового фахового видання // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2011. – №2. – С. 122-128; *Белінська І.* Дослідження регіональної преси в українському журналістикознавстві // Українське журналістикознавство. – 2003. – Вип. 4. – С. 57-61; *Бужинська Ю.О.* Типологічна характеристика журнальних ділових видань // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2011. – №2. – С. 9-14; *Водолазька С. А.* Типологічна характеристика перевидань // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2010. – Т. 40. – 242 с. – С. 145-148; *Городенко Л. М.* Типологія інтернет-видань // Друкарство. – 2004. – № 5. – С. 25-28; *Давидченко Т. С.* Дитячі періодичні видання в Україні: контент-аналітичне дослідження змісту // Наукові записки Інституту журналістики. – 2010 – Том 38 – С. 176; *Давидченко Т. С.* Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні // Наукові записки Інституту журналістики. – Т. 30. – 2008.– 182 с. – С. 116-120; *Дзюбенко Г.* Сучасна журнальна періодика: загальна характеристика, типологія, основні функції та принципи // Стиль і текст. – Випуск 3. – 2002. – С. 34-38; *Дяченко І. М.* Журнал «МАХІМ» як презентант українського чоловічого часопису в національному медіа-просторі // Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки. 2010. – №1–2. – С. 109–113; *Кобишева В. С.* Проблеми типології українських періодичних видань про культуру // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 25. – 2006. – С. 132-135; *Колісник О. М.* Інтернет-газета як вид мережевого видання // Вісник ХДАК. – Випуск 31. – 2010; *Костенко М.* Типологія видань з художньої культури та мистецтва // Вісник книжкової палати. – 2012. – № 8; *Круть І.* Журнал для дітей: дискурсивні характеристики // Вісник Львівського університету . Серія журн .– 2011.– Вип. 34.– С. 136–141; *Недопитанський М.* Сучасна українська періодика: типологічний аспект // Наукові записки інституту журналістики. – К., 2006. – Т. 23. – С. 184-186; *Пода О. Ю.* Розвиток типологічної парадигми гендерно маркованих журналів в Україні // Психолінгвістика : науковий журнал / Гол. ред. О. Холод.– 2008.– Том 2 (2).– С. 197-206; *Фіялка С. Б.* Тематико-типологічна структура сучасних мистецтвознавчих журнальних видань // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 50.– 2013; *Шевченко В. Е.* До питання термінології: вид і тип періодичних видань // Українське журналістикознавство. – 2010. – Вип. 11. – С. 29-37; *Шевченко В.Е.* Критерії встановлення типу журнального видання // Культура народів Причорномор'я: Научний журнал. – № 101. – 2007. – С. 66-68; *Шевченко В.Е.* Типологія сучасних журналів – засіб вивчення світогляду суспільства / В. Е. Шевченко // Наукові записки Інституту журналістики. – Т. 28 (липень-вересень). – К., 2007. – С. 43-48.
5. *Акопов А. И.* Методика типологического исследования периодических изданий. – Иркутск, 1985; *Антонова С. Г.* Редакторская подготовка изданий. – М. : Логос, 2004. – 496 с.; *Болховитинова С. М.* Композиция изданий: Особенности проектирования различных типов изданий. – М. : Изд-во МТУП, 2000; *Гречихин А. А.* Современные проблемы типологии книги. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1989. – 247 с.;

- Гречихин А. А. Проблемы критерия в современной типологии книги // Книга: Исслед. и материалы. – 1987. – Сб. 54. – С. 50 – 73; *Моргенштерн И.Г.* Проблемы типологии современной книги // Книга: Исслед. и материалы. – 1975. – Сб. 30. – С. 38 – 54; Редактирование отдельных видов литературы : учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Журналистика» [Текст] / Под ред. *Н.М. Сикорского*. – М. : «Высш. Школа», 1973. – 336 с.; Типология изданий [Текст] / под ред. *А. Мильчина*. – М. : Книжная палата, 1990. – 231 с.; Типология периодической печати: учеб. пособие для студ. вузов / *М. Е. Аникина, В. В. Баранов, О. А. Воронова* и др.; под ред. *М. В. Шкондина, Л. Л. Реснянской*. – М. : Аспект Пресс, 2009. – 236 с.
6. ГСТУ 29.1-97. Журнали. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги; ГСТУ 29.2-97. Підручники і навчальні посібники для загальноосвітніх шкіл та інших типів середніх навчальних закладів. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги; ГСТУ 29.3-2000. Газети. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги. – К., 2000; ГСТУ 29.5-2001. Видання книжкові. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги. – Львів : Держкомінформ України, 2001. – 11 с.; ДСанПіН 5.5.6-138-2007. Державні санітарні норми і правила. Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей (на заміну ДСанПіН 5.5.6.084-2002; чинний від 2007-02-09); ДСТУ 29.6-2002. Видання для дітей. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги; ДСТУ 4489—2004. Видання книжкові та журнальні. Вимоги до форматів (зі скасуванням ГОСТ 5773—90; чинний від 2006-01-01); ДСТУ 7151-2010. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості; СОУ 18.1-02477019-02:2015. Видання аркушеві. Технічні умови (на заміну ОСТ 29.32-77, ТУУ 29.008-95; чинний від 2005-10-01); СОУ 18.1-02477019-03:2015. Газети. Технічні умови (на заміну ГСТУ 29.3-2000; чинний від 2006-01-01); СОУ 18.1-02477019-04:2015. Альбоми. Технічні умови. (зі скасуванням ОСТ 29.12-75; чинний від 2006-09-01); СОУ 18.1-02477019-06:2015. Журнали. Технічні умови (на заміну ГСТУ 29.1-97; чинний від 2007-02-01); СОУ 18.1-02477019-07:2015. Поліграфія. Підручники і навчальні посібники для загальноосвітніх навчальних закладів. Загальні технічні вимоги (на заміну СОУ 22.2-02477019-07:2007; чинний від 2013-01-03); СОУ 18.1-02477019-09:2015. Видання. Видавниче оформлення і поліграфічне виконання. Показники якості. (чинний від 2007-12-25); СОУ 18.1-02477019-11:2014. Видання для дітей. Загальні технічні вимоги (на заміну СОУ 22.2-02477019-11:2008; чинний від 2014-25-06); СОУ 18.1-02477019-14:2015. Видання книжкові. Технічні умови (на заміну ГСТУ 29.5-2001; чинний від 2009-11-01); СОУ 18.1-02477019-16:2015. Календарі друковані. Технічні умови (на заміну ТУУ 29.005-95; чинний від 2010-11-01).
7. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. *І. К. Білодіда*. – К. : Наукова думка, 1970-1980. – Режим доступу: <http://sum.in.ua>

Харитоненко Е. Виды изданий по знаковой природе информации: достижения и открытые вопросы в обновленном ДСТУ 3017 «Издания. Основные виды. Термины и определения»

В статье проанализированы позитивные изменения в разделе «Виды изданий по знаковой природе информации» обновленного в 2015 году ДСТУ 3017. Высказаны замечания относительно некоторых неточностей и противоречий в представленной классификации.

Ключевые слова: типология изданий, виды изданий, критерии, принципы и методы классификации изданий.

Kharytonenko E. Types of publications on the nature of the information sign: achievements and open problems in the updated DSTU 3017 «Publications. The main types. Terms and definitions»

The article analyzes the positive changes in the section «Types of publications on the nature of the information sign» updated DSTU 3017 in 2015. The article also comments some inaccuracies and contradictions in the presented classification.

Key words: typology of publications, types of publications, criteria, principles and methods of classification of publications.

УДК 37.015.2:811.111:81'25

О. В. ХАРЧУК
кандидат філологічних, доцент

ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ ВИВЧЕННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ РЕДАГУВАННЯ ПЕРЕКЛАДУ (1990-2015 РОКИ)

Стаття присвячена оглядові навчальних видань і наукових досліджень з питань перекладознавства і редагування перекладу за період з 1990 по 2015 рік.

Ключові слова: редагування, переклад, редагування перекладу, помилки перекладу, теорія редагування перекладу.

*Читати поганий переклад доброго твору –
все одно, що насолоджуватися прекрасними
краєвидами, заваленими купами сміття*
К. Ботанова, *Книжка, якої не існує**

Про важливість перекладної літератури в сучасному житті говорити сьогодні, здавалося б, немає потреби: вартісні переклади світової літератури не встигають покритися пилом на книжкових полицях крамниць або бібліотек.

Мета статті – на основі аналізу неперіодичних і періодичних видань, присвячених проблемам редагування перекладних текстів, показати здобутки у сфері редагування перекладів.

Актуальність публікації визначається потребою активізувати зусилля українських учених, фахових редакторів у дослідженні питань перекладів світової літератури на українську мову.

Редагування перекладної літератури в незалежній Україні не починалося з нуля, а лягло на багатий ґрунт перекладознавства, теорії видавничої справи і редагування. Українська школа перекладознавства дала багато перекладачів-віртуозів, які назавжди будуть взірцем перекладацької майстерності, а також тих сподвижників, хто наприкінці минулого, ХХ, століття і зараз, у перші десятиріччя нового, ХХІ, відкриває для українського читача кращі набуток світової літератури національною мовою, а для іноземного люду – українське художнє слово. Для перекладної літератури безвізовий режим існує ще з часів Київської Русі.

* Дзеркало тижня.– № 3 (632) 27 січня. – 2007. – С. 19